

Restauratie kalkoven in Appingedam

‘Belangrijk onderdeel industrieel verleden in ere hersteld’

De kalkoven op de gemeentewerf in Appingedam, een rijksmonument, is dankzij de speciaal daarvoor opgerichte stichting tot Behoud van Industrieel en Cultureel erfgoed Stad Appingedam (BICSA) volledig gerestaureerd. Hiermee is een belangrijk onderdeel van het rijke industriële verleden van Appingedam in ere hersteld.

Erik Meijer, secretaris van stichting BICSA:

‘De kalkoven is in 1900 gebouwd en heeft dienstgedaan tot 1960. Net als alle andere kalkovens in Nederland staat ook deze aan het water: de schelpen die verbrand werden tot kalk en de turf die nodig was voor het stoken, werden via het water vervoerd.’ Kalkovens werden eeuwenlang gebruikt voor de fabricage van schelpkalk, een belangrijk bestanddeel van metselspecie. Daarvoor werden schelpen in de ovens verhit tot meer dan duizend graden Celsius.

‘De bouwvakkers hebben echt met liefde voor het vak gewerkt’

Meijer is ook voorzitter en schipper bij Rondvaartboot Damsterverveer. Tijdens de tochten over het water vroegen toeristen altijd naar de kalkoven. ‘Ze wilden weten wat het voor vreemd, klokvormig gebouw was. We konden het nooit laten zien, want het was niet veilig er een kijkje te nemen. De kalkoven stond op instorten.’

Restauratieplan

Meijer en drie andere Appingedammers vonden dat zo zonde, dat ze besloten actie te ondernemen. ‘Toen gemeente Appingedam enthousiast bleek over onze plannen, in december 2019, hebben we de Stichting BICSA opgericht en de kalkoven van de gemeente gekocht voor één euro.’ BICSA startte met fondsen werven en stapte met een oud restauratieplan dat de stichting ter inzage kreeg, naar Architectenbureau OVT. ‘Die had dat plan vijftien jaar geleden gemaakt. Het bureau ging tijdens dit project overigens op in DAAD Architecten.’ Zij maakten een nieuw plan en hingen daar een prijskaartje aan. ‘Niet alleen de kosten van de aannemer, maar ook een stukje museale inrichting. We bleken ruim drie ton nodig te hebben. Binnen een aantal maanden hadden we dat binnen, met fondsen en provinciale subsidie. Het is namelijk een rijksmonument.’

Duizend stenen vervangen

Onder leiding van DAAD Architecten werd een aanbesteding gedaan waarbij drie aanne-

mers werden uitgenodigd in te schrijven. ‘Jurriëns Noord (onderdeel van Friso Bouwgroep, red.) heeft het gegund gekregen: zij kwamen uit op ongeveer hetzelfde bedrag dat de architect geraamd had.’ Zowel van binnen als van buiten is de kalkoven helemaal in de steigers gezet en ingepakt geweest. De bovenste anderhalve meter van de schoorsteen bleek zelfs volledig los op de oven te staan. ‘Die konden ze er steen voor steen vanaf pakken. Ze hebben alles uitgekapt en alle voegen eruit gehaald. De bouwers hebben meer dan duizend kapotte stenen vervangen met aangekochte gebruikte stenen van elders en alles opnieuw platvol gevoegd met voegmortel op kalkbasis. Al het ijzerwerk is vernieuwd, evenals de Jakobs ladder.’

Jakobs ladder

De Jakobs ladder kwam er in 1923: in de bakjes van deze ladder werden turf en schelpen naar boven gebracht. De originele ladder is in 1966 geschonken aan het openluchtmuseum in Enkhuizen. Met behulp van de originele bouwtekeningen heeft Ambachtelijke Smederij Dick Norg uit Baflo een replica gemaakt. Een andere smederij heeft de ijzeren deuren en banden gerestaureerd en opnieuw gemaakt. De complete restauratie heeft ongeveer een jaar geduurd, de oplevering was begin juni.

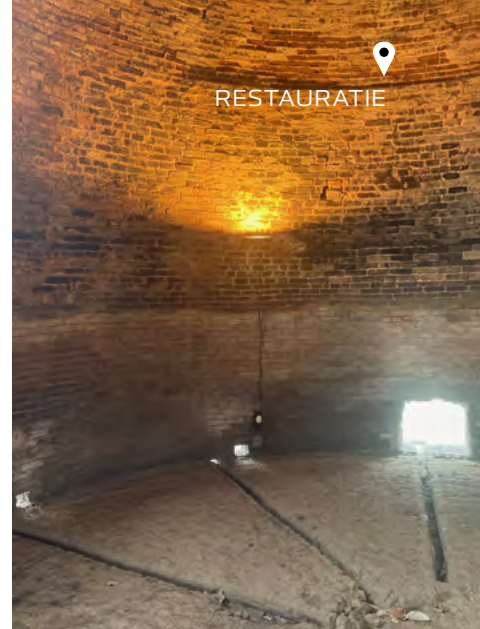

‘Toeristen wilden weten wat het voor vreemd, klokvormig gebouw was’

Samenwerking

Meijer: ‘We hebben een heel prettige samenwerking gehad met DAAD Architecten en de aannemer. Hun bevlogen bouwvakkers hebben echt met liefde voor het vak gewerkt. Alle

De restauratie van de kalkoven was de eerste stap, we willen het industriële verleden van Appingedam nog veel breder belichten'

partijen, ook de mensen van de dienst gemeentewerken, verleenden alle medewerking en dachten actief met ons mee. Ook daardoor zijn we netjes binnen budget gebleven.'

Rijk industrieel verleden

Museum Stad Appingedam heeft er een minimuseum in gemaakt, waar je onder andere de historie van kalkovens kunt bekijken. 'We willen als BICSA ook nog een ontvangstruimte bij de kalkoven bouwen, waar we thee en koffie kunnen schenken voor de bezoekers.' De kalkoven is een belangrijk onderdeel van het rijke industriële verleden van Appingedam. 'Dat willen we nog veel breder gaan belichten, de restauratie van de kalkoven was de eerste stap.'

SMEEDWERK

Voor de kalkoven in Appingedam maakten wij bij ambachtelijke smederij Dick Norg uit Baflo onder andere een replica van de "Jacobs ladder". Hiervoor waren nog een blauwdruk en oude foto's beschikbaar, waar we mee aan de slag zijn gegaan. Dit was een mooie uitdaging voor onze smederij-afdeling, waar we met veel plezier aan gewerkt hebben.

Conische spanbanden

Ook maakten wij de conische spanbanden rond de kalkoven. Dit zijn niet zomaar cilindrische spanbanden, want de kalkoven heeft een conische vorm, waarbij de diameter van de ringen dus steeds verschillend is. Daarvoor hebben we in onze smederij strippen vakkundig in de juiste en passende vorm gemaakt.

Voor ons was het smeedwerk voor de kalkoven geen alledaagse klus, waar we veel positieve reacties op hebben ontvangen.

Ambachtelijke Smederij

Voor dit project maakten wij:

- Replica Jacobs ladder
- Conische spanbanden

DICK NORG
smederij

Tinallingerweg 3a
9953 TA Baflo

0595-422402
info@dicknorg.nl

www.dicknorg.nl

Fotografie: Erik Meijer

Tekst: Tine van Knijff-van Hijum